

Universitetet i Oslo

FYS1105 — Klassisk mekanikk

Oppgavesett 5

Oppgave 1 Ellipsebaner

Alle oppgaver og figurer fra University of Colorado Boulder.¹

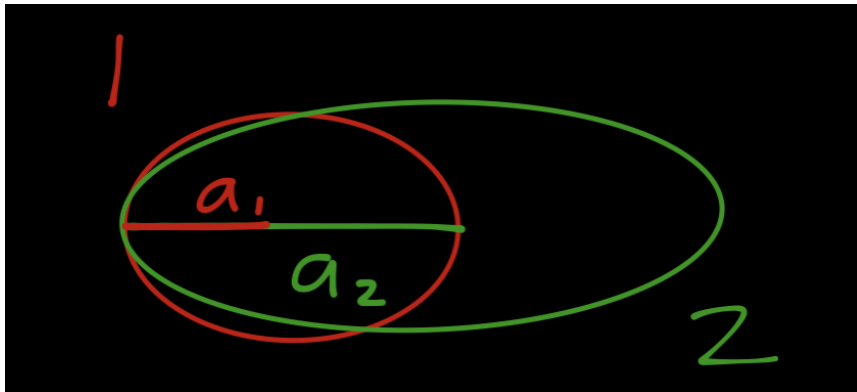
a) Banene er generelt beskrevet av likningen

$$r(\phi) = \frac{c}{1 + \epsilon \cos \phi}, \quad (1)$$

der $c = \frac{\ell^2}{\gamma\mu}$, $\gamma = Gm_1m_2$, og energien er gitt fra ϵ via $E = \frac{\gamma^2\mu}{2\ell^2}(\epsilon^2 - 1)$. Hva er den minste mulige avstanden $r_{\min}$, og for hvilken vinkel ϕ inntreffer den?

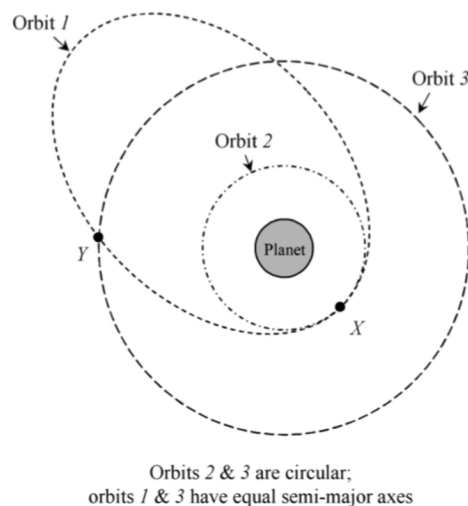
- A. $r_{\min} = c$, $\phi = \pi/2$
- B. $r_{\min} = c$, $\phi = 0$
- C. $r_{\min} = c/(1 + \epsilon)$, $\phi = \pi/2$
- D. $r_{\min} = c/(1 - \epsilon)$, $\phi = \pi$
- E. $r_{\min} = c/(1 + \epsilon)$, $\phi = 0$

b) Figur 1 viser to ulike baner (for de samme legemene, altså er massene de samme) med samme spinn ℓ . Hva kan du si om energien til de to banene?

Figur 1: To ulike baner med samme ℓ . Figur fra University of Colorado Boulder.

- A. $E_1 > E_2$
- B. $E_2 > E_1$
- C. $E_1 = E_2$
- D. Ingenting

Figur 2: Tre ulike baner. Figur fra University of Colorado Boulder.

c) Figur 2 viser tre ulike baner (som i forrige deloppgave er det samme legeme for alle banene) rundt en planet. Ranger dem etter spinn ℓ :

- A. $\ell_1 > \ell_2 = \ell_3$
- B. $\ell_1 < \ell_2 = \ell_3$
- C. $\ell_1 = \ell_2 < \ell_3$
- D. $\ell_2 < \ell_1 < \ell_3$
- E. $\ell_2 > \ell_1 > \ell_3$

Oppgave 2 Sirkulær bane

Vi ser nå på en satellitt med masse m som kretser rundt jorda M . Se bort fra månen, sola og alle andre masser.

a) Finn sammenhengen mellom banefarten til satellitten og radiusen til banen, slik du har gjort det i FYS1100 eller Fysikk 2.

b) Se på fig. 8.4-8.5. Hvor på figurene finner du en sirkulær bane? Ut fra figuren og uttrykket for det effektive potensialet $U_{\text{eff}}(r)$, finn baneradius r , og kontroller at den er lik den du fant i forrige deloppgave.

c) Generell løsning for banen $r(\phi)$ har blitt utledet i forelesningene/boka, og er

$$r(\phi) = \frac{c}{1 + \epsilon \cos \phi},$$

der c og ϵ er konstanter som du kan finne uttrykk for i boka. Vis at et spesialtilfelle er en sirkulær bane med radius slik du fant i de forrige deloppgavene.

¹<https://physicscourses.colorado.edu/EducationIssues/ClassicalMechanics/>

Oppgave 3 Tolegemesystem: Hookes lov

- a) Taylor, oppgave 8.8.
- b) [Frivillig] Taylor, oppgave 8.11.

Hint: I likhet med i gravitasjonstilfellet kan vi se på den relative bevegelsen som todimensjonal; bevegelseslikningene fra forrige oppgave fører da umiddelbart til en løsning av formen

$$x = A \cos \omega t + B \sin \omega t, \quad (2)$$

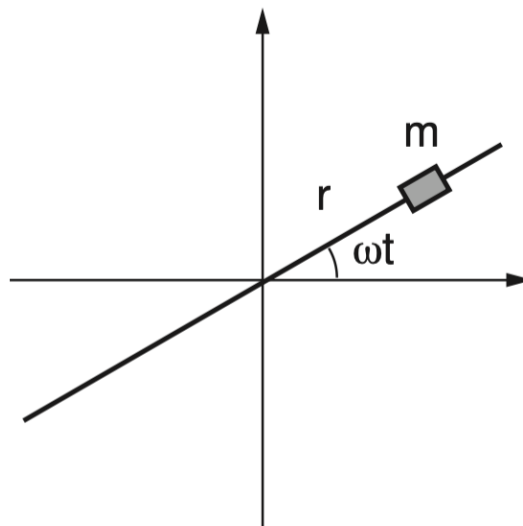
$$y = C \cos \omega t + D \sin \omega t, \quad (3)$$

hvor A , B , C og D er konstanter som bestemmes av initialbetingelsene. Dette kan ses på som et sett med likninger for de to "ukjente" $\cos \omega t$ og $\sin \omega t$; løs disse og sett løsningen inn i formelen $\cos^2 \omega t + \sin^2 \omega t = 1$.

Oppgave 4 Masse på roterende stav

(Fra Leinaas, 2019)

Et lite legeme med masse m beveger seg friksjonsfritt på en stav, se figur 3. Staven roterer i det horisontale planet, med konstant vinkelhastighet ω , rundt punktet $r = 0$.

Figur 3: Legeme som sklir på en horisontal stav. Fra Leinaas, 2019.

a) Finn Lagrange-likningen for den radielle koordinaten r , og vis at når $\dot{r}(0) = 0$, $r(0) = r_0$, har likningen løsningen $r = r_0 \cosh \omega t$.

b) Lag en skisse av banen i xy -planet, med t begrenset av $\omega t \lesssim \pi$.

Oppgave 5 Kræsje i Mars?

- a) Se på de ubundne Kepler-banene (f.eks. fig. 8.11 s. 314 i Taylor), og diskuter intuitivt om det er sannsynlig at en romsonde på vei grovt sett mot Mars kræsjer i Mars. Hva er det som normalt vil skje i stedet?
- b) Velg koordinater slik at Mars er i origo. En romsonde (med masse μ) befinner seg fjernt fra Mars, slik at den potensielle energien er neglisjerbar. Den befinner seg i punktet $(x, y = b)$, der x er negativ, og $b \ll |x|$. Hastigheten er v i positiv x -retning. Tegn opp situasjonen, og finn spinnets ℓ .
- c) Vi antar for enkelhets skyld at energien er stor slik at $\epsilon \gg 1$. Finn den minste avstanden til sentrum av Mars som romsonden vil få. Hva skal til for at romsonden kræsjer?